

Ruskon kunnan lausunto Varsinais-Suomen alueelliseen hyvinvointikertomukseen 2022

Varsinais-Suomen alueellinen hyvinvointikertomus 2022 luonnosversio 0.1 on lähetetty kunnille lausuttavaksi.

Kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on yksi kuntien tärkeimmistä tehtävistä. Kunnille jää merkittävä rooli asukkaidensa hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä myös SoTe-uudistuksen toteutumisen jälkeen. Laissa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021 §7) on määritelty hyvinvointialueelle omat hyte-tehtäväkokonaisuutensa. Hyvinvointialueen hyte-tehtäviin kuuluu esimerkiksi alueellisen hyvinvointikertomuksen valmistelu yhdessä kuntien sekä muiden yhteistyötahojen kanssa.

Varsinais-Suomen alueellinen hyvinvointikertomus on järjestyksessään neljäs. Se toteutettiin ensimmäisellä kerralla vuonna 2015 Lounais-Suomen alueellisena hyvinvointikertomuksena kattaen Varsinais-Suomen lisäksi myös Satakunnan. Vuonna 2017 ja 2018 hyvinvointikertomus on laadittu Varsinais-Suomen alueesta. Hyvinvointikertomus on kuvaus Varsinais-Suomen väestön hyvinvoinnin tilasta, keskeisistä vahvuuksista ja hyvinvointipuutteista sekä toimintaympäristön muutoksista, jotka vaikuttavat väestön hyvinvointiin. Hyvinvointikertomus on laadittu osana Varsinais-Suomen hyvinvointialueen valmistelua ja alueellisen toimeenpanon tiekarttaa, rakentamaan yhteistä jaettua tilannekuvaa väestön palvelutarpeista ja niihin vaikuttavista tekijöistä. Hyvinvointikertomus on asiantuntijoiden kanssa yhteistyössä laadittu asiakirja, joka toimii johtamisen työvälineenä, poliittisen päätöksenteon tukena ja hyvinvointialueen strategiatyön perustana.

Hyvinvointialueen on tulevaisuudessa kyettävä järjestämään alueensa väestön sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut siten, että ne vastaavat väestön palvelutarpeeseen. Lisäksi hyvinvointialue pyrkii vähentämään korjaavien SoTe-palveluiden tarvetta toteuttamalla lakisäätöistä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtäväänsä hyvässä yhteistyössä alueen kuntien ja muiden toimijoiden kanssa.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen onnistuminen on siis koko SoTe-uudistuksen tavoitteiden toteutumisen kannalta ydinkysymys. Sote-uudistuksen päämääränä on, että kaikki saavat laadukkaita sosiaali- ja terveystalvuuksia yhdenvertaisesti, oikea-aikaisesti ja sujuvasti ja että hyvinvointi- ja terveyserot samalla kaventuvat. Tuleva hyvinvointialue ja kunnat jakavat saman päämäärän alueensa asukkaiden hyvinvoinnin edistämisestä. Hyvinvointialue ja kunnat muodostavat yhdessä palvelujärjestelmän, jossa suuri osa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä tehdään kunnissa, ja hoito- ja palveluketjujen tulee muodostaa yhtenäinen kokonaisuus organisaatorajoista riippumatta. Näin toimimalla asiakas/asukas on aidosti toiminnan keskiössä.

Alueellinen hyvinvointikertomus pohjautuu pitkälti maakunnan keskiarvoihin ja niiden vertailuun kansalliseen keskiarvoon ja Pirkanmaan hyvinvointialueeseen, joka on Varsinais-Suomen näkökulmasta tärkeä verrokkialue. Hyvinvointialue koostuu 27 kunnasta, joiden väestön hyvinvoinnin tila ja niihin liittyvät puutteet vaihtelevat suuresti. Kuntakohtaisia eroja sekä väestöryhmittäisiä painotuksia on analysoitu yhteistyössä kuntien ja muiden toimijoiden kanssa. Jaetun ymmärryksen ja tilannekuvan muodostaminen on oleellista, jotta hyvinvointialue voi asettaa yhteisiä tavoitteita. Tavoitteiden asettaminen tapahtuu mm. hyvinvointialueen strategian ja palvelustrategian kautta.

Ohjeina lausunnon laatimiseen on ollut tutustua alueelliseen hyvinvointikertomukseen ja sen väestöryhmittäiseen analyysiin. Lausunto tulee rakentaa tunnistamalla ja prisoimalla maksimissaan viisi (5) tärkeintä kunnan väestöön liittyvää hyvinvointihaastetta ja -vahvuutta. Lisäksi pyydetään kuvaamaan

tunnistetun haasteen ja vahvuuden tietopohja. Kunnilla on myös mahdollisuus esittää muita yleisiä huomioita hyvinvointikertomuksesta hyvinvointialuevalmistelussa huomioon otettavaksi.

Kuntien lausunto on pyydetty toimittamaan 29.4.2022 klo 16.00 mennessä.

Ruskon kunnassa pyydetty lausunto on koottu valtuuston hyväksymän (29.11.2021 §85) hyvinvointikertomuksen raporttiosan pohjalta. Lausuntoon on kerätty kommentit kunnan monialaiselta työryhmältä ja se käsitellään hyvinvointilautakunnassa 16.3.2022 ja hyväksytään kunnanhallituksessa.

Lausunnon sisältö:

Tunnistetut ja priorisoidut viisi (5) tärkeintä kunnan väestöön liittyvää **hyvinvointihaastetta**. Tunnistettujen haasteiden tietopohja perustuu valtakunnallisiin rekistereihin, väestökyselyihin ja vertailutietoihin (THL Sotkanet).

- 1) Koettu terveydentila ja tyytyväisyys elämään laskenut lapsilla ja nuorilla, ja koulu-uupumuksen ja yksinäisyyden kokemukset lisääntyneet nuorilla.
- 2) Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten määrä kasvanut.
- 3) Paljon kotona asuvia ikäihmisiä ja kotipalvelun käyttöä, vaikkakin vähän yksin asuvia.
- 4) Ylipainoisten ja vähän liikkuvien nuorten määrä kasvaa.
- 5) Kasvavaa huolta nuorten huumekekeiluista.

Tunnistetut ja priorisoidut viisi (5) tärkeintä kunnan väestöön liittyvää **vahvuutta** hyvinvoinnin näkökulmasta. Tunnistettujen vahvuuksien tietopohja perustuu valtakunnallisiin rekistereihin, väestökyselyihin ja vertailutietoihin (THL Sotkanet).

- 1) Sairastavuusindeksi on positiivisella tavalla matala.
- 2) Huono-osaisuutta on vähän.
- 3) Väestömäärä kasvaa tasaisesti ja lasten määrän ennustetaan kasvavan ja taloudellinen huoltosuhteen keskiarvoa parempi.
- 4) Tapaturmat ja rikollisuus vähentyneet nuorilla.
- 5) Nuoret tupakoivat muuta maata vähemmän.

Yleisiä huomioita hyvinvointikertomuksesta hyvinvointialuevalmistelussa huomioon otettavaksi.

- Hyvinvointikertomusten (kunnat vs. hyvinvointialue) laadintaan tarvittaisiin tehokasta koordinaatiota varsinkin nyt hyvinvointialueen valmistelun ja kuntien valtuustokausien alkamisen aikaan, jotta tehtyä työtä saataisiin sovitettua yhteen sekä sisällöllisesti että aikataulullisesti.
- Huono-osaisuuden jakautumisesta tehdyt nopeat johtopäätökset esimerkiksi palveluverkon kehittämisen suhteen ovat kyseenalaisia. Huono-osaisuudessa tai syrjäytymisessä on kyse moniulotteisista ilmiöistä, joihin peruspalvelujen (esim. sote-keskus) palveluverkkoa muuttamalla voi olla vaikea vaikuttaa. Sen sijaan tarvitaan erityispalvelujen ja vaativien palvelujen kehittämistä ja nykyistä parempaa kohdentamista.
- Hyvinvoinnin edistämistä tukisi jatkossa hyvinvointialueen ja kuntien yhteinen kehittämisen viitekehys, jossa painotettaisiin arkityöstä nousevia havaintoja ja hiljaista tietoa ja hyödynnettäisiin niitä nykyistä systemaattisemmin käytäntötutkimuksen pohjana.
- Jatkossa hyvinvointitiedon tueksi tarvitaan nykyistä laajaa ja retrospektiivistä indikaattoritietoa ajantasaisempaa ja tarkemmin kohdennettumpaa tietoa palvelutarpeista suoraan asiakasrajapinnasta.

- Yhteisessä hyvinvoinnin edistämisessä tarvittaisiin laajojen hyvinvointitavoitteiden rinnalle entistä enemmän kannustimia käytännön toimenpiteiden toteuttamiseen ja tulosten arvioimiseen.
- Kuntien hyvinvoinnin edistämisen kannustimet ovat nykyisessä lainsäädännössä suhteellisen vaatimattomat ja jäykät eivätkä kannusta tosiasiallisesti kuntia huolehtimaan saati aktiivisesti kehittämään hyvinvoinnin edistämistä kuntatasolla. Hyvinvointialueen tulisi ottaa oma-aloitteinen rooli tällaisten ylimääräisten kannustimien kehittämiseen ja käyttöönottoon, jotta paine hyvinvointialueen roolia kohtaan ei kasvaisi liian suureksi